

WSTĘP

Homo Faber z łaciny oznacza człowieka rzemieślnika, pracownika, który dzień w dzień zajmuje się naprawianiem. Nie jest artystą, ale bywa wizjonerem, a na pewno jest strategiem.

20 lat temu nazwę dla naszej organizacji dał Jacek Kuroń. Ten słynny opozycjonista w swojej książce „Rzeczpospolita dla moich wnuków” wskazywał, że to właśnie *homo faber* jest tym kimś, kto działając oddolnie, zmienia rzeczywistość.

Przez 20 lat działania w Lublinie wspieraliśmy osoby, których prawa i wolności człowieka nie były respektowane. Staraliśmy się, żeby rzecznictwo na rzecz zmian systemowych działało się równolegle do pomocy. Nie zapominaliśmy o dawaniu głosu tym, którzy go nie mieli.

24 lutego wspólnie z innymi organizacjami oraz Urzędem Miasta Lublin postawiliśmy międzysektorowy system pomocy humanitarnej. To dzięki temu trzystutysięczne miasto bez trudu przyjęło ponad 1 200 000 uchodźców z Ukrainy¹.

Od początku było dla nas jasne, że tylko silne organizacje i wydolne instytucje są w stanie skutecznie i długofalowo pracować na kryzysie.

Dziś po 22 miesiącach wojny w Ukrainie, mimo wielkiego zmęczenia pomagających, nowych kryzysów i problemów, politycznych zmian, nasz zespół w pełnej gotowości i otwartości mierzy się z nowymi wyzwaniami.

Przez te 22 miesiące poza bieżącą pomocą uchodźczyniom i uchodźcom docierającym do miasta, pracowaliśmy na rzecz systemowych rozwiązań. I tak w marcu tego roku uruchomiliśmy centrum dla społeczności Baobab – miejsce integracji, budowania relacji, z kluczowymi serwisami: pomocą prawną, psychologiczną, punktem informacyjnym, nauczaniem języków, warsztatowniami rzemieślniczymi. Co miesiąc odwiedza nas ponad 2500 osób. To miejsce dla wszystkich: uchodźczyń, uchodźców i migrantów, migrantek, to miejsce też dla społeczności przyjmującej: Polek i Polaków. Oczywistym jest dla nas, że włączanie społeczne musi odbywać się z udziałem wszystkich aktorów.

Oddajemy w Państwa ręce Raport Roczny z działań Stowarzyszenia Homo Faber w 2023 roku, dotyczący systemu wsparcia kierowanego przede wszystkim do

¹ Dane za: A. Dąbrowska, *90 dni pomocy. Lubelski Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie. Raport*, Lublin 2022, s. 7.

uchodźczyń i uchodźców wojennych z Ukrainy. Ale nie tylko – znaleźć tu można także wzmianki o innych prowadzonych przez nas działaniach, które dopełniają obraz pracy na rzecz społeczności lokalnej Lublina, tak nowych jak i starych mieszkańców i mieszkanki miasta.

W ostatnich miesiącach w organizacjach społecznych zwykliśmy mawiać, że rzeczywistość w której żyjemy, to w jakimś sensie kryzys permanentny. Składają się na niego nie tylko ruchy migracyjne wywołane wojnami czy niestabilną sytuacją polityczną w danym kraju czy regionie, populizm polityczny, ale także katastrofa klimatyczna, pandemia. Lekcje dobrej organizacji społeczeństwa obywatelskiego, wspólnot samorządowych mogą i powinny być podstawą do reorganizacji zarządzania kryzysowego i prowadzić do implementowania rozwiązań wcześniej nieoczywistych. Nowe wyzwania potrzebują nowych pomysłów na działania.

Mamy nadzieję, że nasz raport będzie nie tylko godnym podsumowaniem naszej pracy, ale także inspiracją dla poszukujących rozwiązań możliwych do zastosowania w swoich miastach i miasteczkach ludzi: włodarzy, urzędników i urzędniczek, aktywistów i aktywistek, akademików...

Anna Dąbrowska,
Prezeska Stowarzyszenia Homo Faber

POWSTANIE LUBELSKIEGO SPOŁECZNEGO KOMITETU POMOCY UKRAINIE

24 lutego rano, tuż po rozpoczęciu pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę, w Lublinie zaczął powstawać oddolny, skoordynowany z Urzędem Miasta Lublin i zsieciovany z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego system pomocowy.

Lubelski Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie – jako międzysektorowy zespół – uruchomił swoje działania tuż po 10 rano; o 12:00 odbyło się pierwsze szerokie spotkanie, na którym określono kluczowe obszary działań: informacja, pomoc humanitarna, wolontariat... Ustalono wytyczne i wyznaczono koordynatorów. O 17:00 odbyło się spotkanie z pierwszymi wolontariuszami, a o 19:00 podczas solidarnościowego wiecu pod ratuszem, szeroko zaproszono do współpracy przy tej inicjatywie.

W kolejnym dniu poszerzano zakres działań – powstała całodobowa infolinia (w szczytowym momencie 10 osób jednocześnie odbierało telefony), punkt oferujący zakwaterowanie w prywatnych mieszkaniach, punkt informacyjny, doraźna pomoc na dworcach, transport z granicy do miasta, baza tłumaczy, tłumaczenia na przejściu granicznym Zosin/Horodło, asysta przy kwaterowaniu, a wraz z uruchomieniem publicznych punktów zakwaterowania – koordynatorzy i wolontariusze, wolontariuszki do pomocy tłumaczeniowej.

W skład Komitetu weszli: Stowarzyszenie Homo Faber, Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa, Fundacja Kultury Duchowej Pogranicza, Fundacja Rozwoju Europy Środkowo-Wschodniej, organizacje harcerskie: Związek Harcerstwa Polskiego oraz Ukraińska Organizacja Skautowa Płast, a także, co niezwykle ważne dla powodzenia całej inicjatywy, wybrani pracownicy i pracownice z wydziałów Urzędu Miasta Lublin: Biuro Partycypacji Społecznej, Wydział Kultury, Wydział Strategii i Przedsiębiorczości, Biuro – Centrum Współpracy Międzynarodowej, Biuro Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Siedzibą Komitetu zostało Centrum Kultury – miejska instytucja, która wraz z wzrostem działań, oddawała kolejne przestrzenie Komitetowi, zapewniając sprzęt, pomoc techniczną, dzieląc się wiedzą, a także dbając o dobrostan i bezpieczeństwo całego zespołu Komitetu.

Dość szybko do wolontariuszek i wolontariuszy Komitetu zaczęło napływać wsparcie od mieszkańców – lubelscy restauratorzy przywozili ciepłe jedzenie, prywatne osoby podrzucały ciasto i przekąski, często dołączając słowa wsparcia dla zespołu. A czasami w nim zostając.

Wraz z początkiem marca do piwnicy Centrum Kultury (tam mieścił się główny sztab Komitetu) zaczęli przybywać przedstawiciele międzynarodowych organizacji humanitarnych. Odbęło się kilkaset spotkań z kilkudziesięcioma z nich. To w ich wyniku dość szybko powstał plan działań, gdzie nakreślono możliwe scenariusze

kolejnych miesięcy. Dzięki roboczej agendzie zostały zawarte pierwsze kontrakty na wsparcie dokładnie tych działań, które Komitet uznawał za kluczowe. Warto zaznaczyć, że zarówno ocena wiarygodności jak i konkretne umowy grantowe zawierane były z organizacjami, które utworzyły Komitet. On sam, jako nieformalna struktura nie posiadał osobowości prawnej. Koordynacją prac i finansami Komitetu kierowało Stowarzyszenie Homo Faber.

Początek marca 2022 roku to także wizyty mediów z całego świata. Informacje o pracy Lubelskiego Społecznego Komitetu pojawiły się między innymi w CNN, BBC, Al Jazeera, Sky News, CBS News, TVN24 i in.

O Komitecie pisali: The Guardian, The Times, Der Spiegel, The New York Times, Berliner Zeitung, Dagens Nyheter i in.

11 marca Stowarzyszenie Homo Faber, Duńska Rada ds uchodźców (Danish Refugee Council – DRC) oraz Prezydent Miasta Lublin w obecności mediów podpisały umowę o współpracy. Kluczowy punkt dotyczył powołania centrum integracji. W kolejnych dniach zdecydowano, że docelową siedzibą centrum będzie budynek dawnego banku przy ul. Krakowskie Przedmieście 39 b.

W połowie kwietnia przedstawicielki Stowarzyszenia Homo Faber wystąpiły na wysłuchaniu publicznym "Situation of women refugees from Ukraine" organizowanym przez Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs (LIBE) Parlamentu Europejskiego. Wysłuchanie dotyczyło bezpieczeństwa kobiet, dziewcząt i dzieci oraz przeciwdziałania wykorzystaniu i handlu ludźmi.

Ideą, która od początku przyświecała pracy Komitetu było diagnozowanie aktualnych, realnych wyzwań, mapowanie zasobów lokalnych i odpowiadanie na bieżące (ogromne wtedy) potrzeby. Ścisła współpraca międzysektorowych partnerów pozwalała na sprawne delegowanie zadań, ale też na poszukiwanie nieoczywistych rozwiązań. Każdy z partnerów poza ekspercką wiedzą, konkretnymi pracownikami oddelegowanymi do pracy w Komitecie wniósł także swoje sieci kontaktów zarówno polskich jak i zagranicznych. Dzięki synergii dużo sprawniej delegowano zadania i rozwiązywano problemy wykraczające także poza Lublin.

Wraz z otwarciem Baobabu, ustabilizowaniem się sytuacji, Komitet przestał istnieć, a dalsza międzysektorowa współpraca odbywa się w Komisji Dialogu Obywatelskiego do spraw integracji migrantów i migrantek w Lublinie.

KALENDARIUM WYDARZEŃ

2022

18 LUTEGO 2022

- Specjalne posiedzenie Komisji Dialogu Obywatelskiego do spraw miejskiego Systemu Wsparcia Integracji imigrantów i imigrantek (w skrócie KDO ds integracji) na temat przygotowania Lublina do przyjęcia uchodźców z Ukrainy. Obecni: przedstawiciele Ambasady Ukrainy w Polsce, Wojewoda Lubelski, Prezydent Miasta Lublin, a także Dyrektor Wydziału Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego, dyrektor generalny Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża, oraz przedstawiciele organizacji mniejszości ukraińskiej w Polsce i organizacji pracujących na rzecz migracji i uchodźstwa na terenie miasta Lublin. Powstaje lista zasobów, a na jej podstawie także braków niezbędnych do uruchomienia systemu pomocy na wypadek wojny w Ukrainie.
- Homo Faber przygotowując się do ewentualnej pracy humanitarnej czerpie z doświadczeń działania na polsko-białoruskiej granicy. W sierpniu 2021 roku wraz z zaprzyjaźnionymi organizacjami pozarządowymi oraz grupami nieformalnymi a także mieszkańcami i mieszkankami Podlasia powstała Grupa Granica – ruch społeczny, którego celem był dostarczanie pomocy humanitarnej, prawnej i medycznej dla uchodźców i uchodźczyń z Syrii, Afganistanu, Iraku, Demokratycznej Republiki Konga, Jemenu i innych miejsc.

24 LUTEGO 2022

- Atak sił rosyjskich na Ukrainę. Wybuch wojny.
- Zawołanie Lubelskiego Społecznego Komitetu Pomocy Ukrainie.

- Demonstracja solidarnościowa pod Ratuszem. Upublicznienie informacji o Komitecie. Szerokie zaproszenie do włączania się w jego prace.

25 LUTEGO 2022

- Na centralce Lokalnej Organizacji Turystycznej Metropolia Lublin zostaje uruchomiona infolinia 24/7 dla uchodźczyń i uchodźców z Ukrainy. Telefony odbierane są całodobowo przez wolontariuszy. Informacje udzielane są w językach ukraińskim, rosyjskim, angielskim i polskim. Powstaje baza wiedzy o usługach pomocowych oferowanych w Lublinie.

11 MARCA 2022

- Stowarzyszenie Homo Faber, Duńska Rada ds uchodźców (Danish Refugee Council – DRC) oraz Urząd Miasta Lublin podpisują umowę o współpracy. Umowa staje się częścią długofalowych działań planowanych w mieście, których kluczowym punktem jest powstanie centrum integracji. Na docelową siedzibę centrum zostaje wyznaczony budynek dawnego banku przy ul. Krakowskie Przedmieście 39 b.

12 MARCA 2022

- Sejm RP uchwala Ustawę o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa².

24 MARCA 2022

- Komitet Publikuje pierwsze dane obejmujące miesiąc pomocy:
  - 9888 posiłków uchodźcom i wolontariuszom wydały lubelskie restauracje.
  - 7148 godzin dyżurów na punktach noclegowych i 348 godzin w Centrum Kultury przeprowadzili wolontariusze i wolontariuszki Społecznego Komitetu Pomocy Ukrainie.
  - 1270 osobom znaleziono bezpieczne miejsce tymczasowego zamieszkania.
  - 12000 telefonów odebrali wolontariusze i wolontariuszki całodobowej, pięcioletniej infolinii.
  - 1500 porad prawnych zostało udzielonych przez prawników, prawniczki, radców i radczynie z Lublina.
  - 398 kierowców wyraziło chęć pomocy poprzez nasz formularz transportowy.

² Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz.U. 2022 poz. 583, źródło: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220000583/T/D20220583L.pdf> (dostęp: 17.11.2023).

- 230 dzieci skorzystało z animacji czasu wolnego w lubelskich noclegowniach.
- 72 tiry z pomocą humanitarną wyjechało do Ukrainy.
- 30 tirów i 6 busów z pomocą rzeczową (żywnościową, medyczną, sprzętową) zorganizował dział transportowy.
- 10 ciężko chorych dzieci z Ukrainy przetransportowano do szpitali.

MARZEC 2022

- Homo Faber uruchamia program żywnościowy dla rodzin uchodźczych zakwaterowanych poza publicznymi miejscami. Każda rodzina korzystająca z programu raz w tygodniu otrzymuje 20-kilogramową skrzynkę ze świeżymi warzywami, owocami, nabiałem i jajkami – tym wszystkim, co niezbędne jest do ugotowania dobrej zupy!
- W programie pracuje 7-osobowy zespół. Zamówienia realizują lokalni rolnicy oraz lokalne firmy. Całość finansowana jest z grantu od Fundacji Oxfam.
- Ostatecznie program będzie trwał 16 miesięcy, w tym czasie HF dostarczy 16 670 paczek, co daje 333,4 ton jedzenia.

25 KWIETNIA 2022

- Unia Metropolii Miast Polskich publikuje raport *Miejska Gościnnność: wielki wzrost, wyzwania i szanse. Raport o uchodźcach z Ukrainy w największych polskich miastach* autorstwa Marcina Wojdata i Pawła Cywińskiego. Wynika z niego, że na 1 kwietnia 2022 roku w Lublinie przebywało 68 396 uchodźców z Ukrainy, oraz że „Ukraińcy stanowią obecnie 17% spośród liczącego 406 982 mieszkańców Lublina”³.

KWIECIEŃ 2022

- Stowarzyszenie Homo Faber uruchamia program stypendialny – fundusz dla osób uczących się w szkołach artystycznych i sportowych a w związku z wojną i ucieczką z kraju pochodzenia, nie mogących kontynuować nauki. Odbiorcami programu są dzieci, młodzież, osoby dorosłe i seniorzy.
- Program powstał dzięki funduszom zebranych podczas licytacji prac artystów zorganizowanej przez środowisko gdańskich aktywistów i Stowarzyszenie Arbus w ramach akcji „Sztuka bez granic” dla osób uchodźczych przybywających z polsko-białoruskiej granicy. Po wybuchu wojny w Ukrainie 24 lutego zapadła

³ Marcin Wojdat, Paweł Cywiński: *Miejska gościnnność: wielki wzrost, wyzwania i szanse – Raport o uchodźcach z Ukrainy w największych polskich miastach*, 2022 (kwiecień), s.29, źródło: https://metropolie.pl/fileadmin/user_upload/UMP_raport_Ukraina_20220429_final.pdf (dostęp: 8.11.2023).

decyzja, że środki zostaną przeznaczone na wsparcie uchodźców i uchodźczyń, niezależnie od państwa, z którego musieli uciekać. Do listopada 2022 roku Stowarzyszeniu Homo Faber udaje się udzielić wsparcia dla ponad 200 stypendystów.

29 CZERWCA 2022

- Komitet publikuje raport *go dni pomocy* autorstwa Anny Dąbrowskiej⁴. Publikacja poza szczegółowymi danymi liczbowymi, zawiera historię ponad 10-letniej międzysektorowej współpracy w Lublinie będącą próbą wyjaśnienia, dlaczego Komitet mógł powstać i skutecznie działać.

1 LIPCA 2022

- Uruchomienie Community Center – miejsca udzielającego wszechstronnej pomocy uchodźczyniom i uchodźcom w Lublinie. Miejsce powstaje we współpracy stałych koalicjantów Komitetu: Stowarzyszenia Homo Faber, Fundacji Instytut na rzecz Państwa Prawa oraz Miasta Lublin przy merytorycznej i finansowej pomocy UNHCR oraz DRC. Tymczasową siedzibą CC zostaje przestronny lokal w centrum miasta (budynek Astorii przy Al. Raławickich).

10 SIERPNI 2022

- KDO wykorzystuje czas wakacji na inwentaryzację zasobów przed nadchodzącą zimą. Poprzez internetową ankietę badane są zarówno zasoby jak i potrzeby organizacji i grup nieformalnych działających w mieście na rzecz uchodźców.

WRZESIEŃ 2022

- Homo Faber w ramach projektu „Niewidzialni mieszkańcy” – rzecznictwo na rzecz migrantów i migrantek w Lublinie rozpoczyna cykliczne spotkania z cudzoziemcami mieszkającymi w Lublinie. Powstaje Grupa Konsultacyjna – zespół osób pochodzących z Ukrainy, Zimbabwe, Syrii, Indii, Turcji, Iranu, Rosji, aktywnych w środowiskach migracyjnych. Celem grupy jest przygotowywanie rekomendacji dla instytucji publicznych w zakresie obsługi cudzoziemców.

⁴ Op.cit.: A. Dąbrowska, *go dni pomocy. Lubelski Społeczny...*, źródło: <https://hf.org.pl/wp-content/uploads/2022/06/raport-pl.pdf>, (dostęp: 11.11.2023).

4 PAŹDZIERNIKA 2022

- Lubelski Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie otrzymuje nagrodę im. Janiny Paradowskiej i Jerzego Zimowskiego „za wzorcowy system pomocy uchodźcom wojennym i przypomnienie sensu pojęcia solidarność”. W Krakowie nagrodę odbiera delegacja kobiet zaznaczając, że „w Komitecie pracują w ogromnej większości dziewczyny i kobiety...”

7 PAŹDZIERNIKA 2022

- W „Dzienniku Wschodnim” ukazuje się dodatek „Dziennik Bardzo Wschodni” – specjalna wkładka ukraińsko-białoruska przygotowana przez dziennikarki i dziennikarzy z Ukrainy i Białorusi.

17 PAŹDZIERNIKA 2022

- Konsorcjum Migracyjne, którego członkiem jest Homo Faber, publikuje „Open letter to international donors and organizations that want to help Ukrainian refugees in Poland”⁵, list do międzynarodowych donorów, którzy w związku z wojną w Ukrainie pojawili się w Polsce. Pod listem podpisuje się blisko 90 organizacji z Polski. Jest też aktem solidarności z listem ukraińskich organizacji.

18 PAŹDZIERNIKA 2022

- Homo Faber publikuje *Szkic do lokalnych polityk integracyjnych*⁶ autorstwa Anny Dąbrowskiej. Niniejszy dokument ma dwojaki charakter. Z jednej strony, jest pomocniczym szkieletem, strukturą wspomagającą proces planowania lokalnych rozwiązań. Z drugiej strony, jest instrukcją odpowiadającą kolejne kroki.
- Tego samego dnia Szkic jest tematem dyskusji na konferencji Local Trends Europejskie Forum Samorządowe w Poznaniu.

10 LISTOPADA 2022

- W Lublinie powstaje Spilno Lublin – przestrzeń dla dzieci i młodzieży z Polski i Ukrainy. Działaniami koordynuje kooperatywa 4 lokalnych organizacji:

⁵ Treść listu: <https://hf.org.pl/publikacje/open-letter-to-international-donors-and-organizations-that-want-to-help-ukrainian-refugees-in-poland/> (dostęp: 11.10.2023).

⁶ A. Dąbrowska we współpracy z Konsorcjum Migracyjnym, *Szkic do lokalnych polityk integracyjnych*, Lublin 2022, źródło: <https://hf.org.pl/wp-content/uploads/2022/10/skic-do-lokalnych-polityk-integracyjnych-1.pdf> (dostęp: 11.10.2023).

Fundacja 5Medium, Fundacja Sempre a Frente, Stowarzyszenie BONA FIDES i Homo Faber.

14 GRUDNIA 2022

- Sejm przegłosowuje nowelizację Ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa z marca 2022. Zakłada ona między innymi wprowadzenie od 1 marca 2023 roku konieczność częściowej odpłatności przez za korzystanie z miejsc zbiorowego zakwaterowania. Uchodźczynie i uchodźcy mieliby w myśl tej nowelizacji samodzielnie ponosić te opłaty.

17-18 GRUDNIA 2022

- Odbywa się pierwszy zjazd uczestniczek i uczestników Międzykulturowej Szkoły Liderów i Liderki Homo Faber. Przez kolejne 9 miesięcy uczestnicy: osoby z doświadczeniem migranckim i uchodźczym będą przygotowywały swoje pierwsze projekty społeczne.

2023

2 STYCZNIA 2023

- Całość działań pomocowych zostaje przeniesiona do docelowej lokalizacji – budynku przy ul. Krakowskie Przedmieście 39 b. Zaczyna działać „Baobab: miejsce, spotkania, sąsiedztwo” – wielozadaniowa przestrzeń wspierająca procesy integracji nowych i starych mieszkańców Lublina.

LUTY 2023

- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji przygotowuje projekt zmian w ustawie o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. Nowelizacja przewiduje m.in. wprowadzenie odpłatności za korzystanie z punktów zbiorowego zakwaterowania oraz uchylenie możliwości ubiegania się o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy.
- Konsorcjum Migracyjne publikuje stanowisko⁷ piętnujące propozycje nowelizacji.

⁷ Stanowisko Konsorcjum Migracyjnego: <https://konsorcjum.org.pl/zmi-w-ustawie-o-pomocy-obywatelom-ukrainy-w-zwiazku-z-konfliktem-zbrojnym-na-terytorium-tego-panstwa/> (dostęp: 12.10.2023).

22 LUTEGO 2023

- Konsorcjum Migracyjne publikuje raport *Polska szkoła pomagania*⁸ analizujący społeczną samoorganizację pomocy uchodźcom z Ukrainy na poziomie lokalnym.
- Jedną z przywoływanych dobrych praktyk jest Lubelski Społeczny Komitet Pomocy Ukrainie.

28 LUTEGO 2023

- Uroczyste otwarcie Baobabu. Wśród zaproszonych gości są m.in. Prezydent Miasta Lublin Krzysztof Żuk, dyrektor krajowego biura UNHCR w Polsce Kevin Allen, DRC Country Director Ana Povrzenic, Prezeska i Dyrektorka Generalna ds. Zrównoważonego Rozwoju IKEA Marina Dubakina.
- 1-2 marca odbywa się Festiwal Otwarcia – cykl spotkań i warsztatów dla społeczności lokalnej.

14 CZERWCA 2023

- Homo Faber uruchamia drugą edycję Międzykulturowej Szkoły Liderów i Lidererek. Z ponad 40 zgłoszeń wyłoniono grupę 14 kobiet z doświadczeniem migracji, które w następnych miesiącach będą szkolić się pod okiem specjalistów i specjalistek z zakresu diagnozy społecznej, monitoringu, działań społecznych, testowania rozwiązań, aby pod koniec roku zrealizować swoje inicjatywy społeczne.

CZERWIEC 2023

- Homo Faber i Ukraiński Dom w Przemysłu organizują dla swoich zespołów dwa dwudniowe seminaria, których celem jest wzajemne poznanie się organizacji, podsumowanie działań podjętych od lutego 2022 oraz zaplanowanie wspólnych inicjatyw.

1 LIPCA 2023

- Rusza projekt Wolontariat Lubelski. Koordynowany przez Fundację Sempre a Frente, w partnerstwie z Homo Faber, ma na celu wypracowanie Standardów

⁸ *Polska Szkoła Pomagania. Przyjęcie osób uchodźczych z Ukrainy w Polsce w 2022 roku*, red. S. Jarosz, W. Klaus, Warszawa 2023, źródło: <https://konsorcjum.org.pl/wp-content/uploads/2023/04/Polska-Szkola-Pomagania-raport-1.pdf> (dostęp: 12.10.2023).

Wolontariatu – modelowego rozwiązania włączania i angażowania nowych osób w działania związane z wolontariatem. Doświadczenia pracy z wolontariatem na polsko – białoruskiej granicy, w Lublinie i regionie w związku z wojną w Ukrainie były szczególnie ważne w tym procesie, pokazały potrzebę posiadania przejrzystej strategii oraz narzędzi do samodzielnego wykorzystania dla wszystkich organizacji w mieście.

1 LIPCA 2023

- Świętowanie zakończenia nauki języka polskiego. Kursy odbywały się od marca 2022 do czerwca 2023 na poziomie podstawowym. W sumie, w okresie od lutego 2022 do czerwca 2023, Homo Faber zorganizował 29 grup językowych, dla dzieci, młodzieży, dorosłych, w których wzięło udział niemal 370 osób.

31 SIERPNIĄ 2023

- Inauguracja drugiej edycji Latającego Uniwersytetu Praw Człowieka, inicjatywy edukacyjnej organizowanej przez Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku w partnerstwie z Homo Faber. Wykład inauguracyjny wygłasza prof. Michał Bilewicz.
- LUPC to 6-miesięczny program edukacyjny, który w centrum stawia prawa człowieka, uczy je rozpoznawać i reagować, gdy są naruszane. Odwołuje się przy tym do szerokiej wiedzy, do zarówno z obszaru prawa, jak i edukacji, nowych technologii, ekologii, migracji czy międzynarodowych systemów ochrony praw człowieka.

1 WRZEŚNIA 2023

- Homo Faber uruchamia program Witamy w Lublinie. Na działania wspierające nowych mieszkańców i mieszkanki miasta w jego poznaniu składają się spacery po Lublinie, warsztaty, prezentacje, spotkania przy stole i wsparcie w przypadku kryzysów. Wszystkie usługi zaplanowano w kilku językach. W Baobabie zaczyna również działać Antydyskryminacyjny Hub oferujący bezpłatne wsparcie dla osób doświadczających mowy nienawiści, dyskryminacji, przemocy.

17 PAŹDZIERNIKA 2023

- Ruszają spotkania robocze Komisji Dialogu Obywatelskiego skupione na wyzwaniach miejskiej polityki integracji. Międzysektorowa praca odbywa się w czterech grupach tematycznych: edukacja, czas wolny, podstawowe

potrzeby (mieszkalnictwo, rynek pracy, ochrona zdrowia, pomoc społeczna) oraz zarządzanie kryzysowe. Celem jest przygotowanie ramowego dokumentu dla miasta.

11 LISTOPADA 2023

- W Dniu Niepodległości Polski w Baobabie organizowane jest spotkanie „przy stole”. Tematem przewodnim jest chleb z różnych stron świata. Działanie jest poszukiwaniem nowej formuły świętowania, włączającej osoby bez polskiego backgroundu.

ROCZNE ZESTAWIENIE DZIAŁAŃ

OBSZARY POMOCY I WSKAŹNIKI

1. PUNKT INFORMACYJNY / FRONT DESK

Dostarczanie rzetelnej, sprawdzonej informacji w językach zrozumiałych dla naszych klientów i klientek jest zadaniem realizowanym od samego początku zawiązania się serwisów pomocowych w Lublinie. Punkt informacyjny, mieszczący się najpierw w Centrum Kultury, od lipca w budynku Astorii (al. Raławickie 2), a obecnie w budynku Baobabu działa 5 dni w tygodniu.

Istotną częścią działania punktu jest mapowanie aktualnych serwisów działających w mieście i skuteczne referowanie do nich spraw. Nasza baza wiedzy jest regularnie aktualizowana. Dziś korzystają z niej już nie tylko indywidualni klienci, ale także pracownicy różnych instytucji działających w mieście.

Istotnym elementem było także wsparcie edukacyjne dla dzieci i młodzieży koncentrujące się na poszukiwaniu miejsc w lubelskich szkołach podstawowych i średnich ogólnokształcących i zawodowych oraz pomoc rodzicom w zrozumieniu polskiego systemu edukacji.

Od jesieni 2022 częścią zadań punktu jest udział w wyjazdach zespołu Homo Faber do punktów zbiorowego zakwaterowania mieszczących się w regionie (zdarzają się nam także wyjazdy na Podlasie i Rzeszowszczyznę).

Warto dodać, że powstała 25 lutego 2022 roku infolinię obecnie koordynuje urząd miasta, a osoby odbierającej telefon, mimo, że pracują w Baobabie, są pracownikami urzędu. Dzielimy nie tylko przestrzeń ale także bazę wiedzy. Pracownicy obu podmiotów uczestniczą także we wspólnych organizowanych przez Homo Faber szkoleniach podnoszących kwalifikacje.

front desk obsłużył

10 000
osób

WSKAŹNIKI

- w 2023 roku front desk obsłużył 10 000 osób;

NAJCZĘSTSZE SPRAWY:

- zakwaterowanie,
- legalizacja pobytu,
- pomoc prawna,
- pomoc rzeczowa i finansowa,
- dostęp do służby zdrowia,
- dostęp do edukacji,
- praca,
- pomoc psychologiczna,
- kursy języka polskiego,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych

Taras Kuzma, Front Desk:

Atutem oraz wyjątkowością naszego Punktu Informacyjnego są elastyczność, adaptacyjność i gotowość do nowych wyzwań. Przestrzegając zasad humanitarnych, staramy się aby nasza pomoc była skutecznie i adekwatnie dopasowana do potrzeb osób dotkniętych kryzysem. Zazwyczaj, takie podejście tłumaczy się dynamicznym przystosowaniem do zmieniających się warunków. Wzmacnianie, usamodzielnianie oraz facylitacja w uzyskaniu pomocy humanitarnej są kluczowe idee Punktu Informacyjnego.

Ponadto, widząc osoby, które ponownie zwracają się do nas, czujemy, że postrzegają nas jako zaufane, niebiurokratyczne miejsce, gdzie zostaną wysłuchane, gdzie zaoferuje im się różnorodne opcje, pozostawiając przywilej samodzielnego wyboru.

2. ASYSTA MIĘDZYKULTUROWA

Asysta międzykulturowa została stworzona jako odpowiedź na potrzeby osób, które związane są ze wszystkim trudnościami, jakie naraża polski system opieki zdrowotnej, nierozumienie jego funkcjonowania i biurokracji. W szczególności dotyczy to osób przewlekle chorych. Zmiana lekarza prowadzącego po latach leczenia, zaufanie nowemu bez pewności, czy zostało się zrozumianym podczas 15-minutowej wizyty, w obcym języku, jest bardzo trudna.

Podczas asystowania pomagamy umówić się do lekarza specjalisty, dotrzeć na miejsce (podpowiadamy jak skorzystać z transportu miejskiego), a jeśli jest taka potrzeba, tłumaczymy wizytę. Nie narzucamy rozwiązań, ale wspieramy wysiłki i decyzje klientów i klientek. Po zakończeniu wizyty, podsumowujemy ją i tłumaczymy, jak umówić się na ewentualną kolejną wizytę. Dążymy do tego, aby osoba, którą wspieramy, czuła się pewnie. I jak najszybciej stawała się samodzielną.

WSKAŹNIKI

- 900 asyst w przychodniach, szpitalach i urzędach
- 1100 asyst telefonicznych (tłumaczenia, pomoc w rejestracji, udzielanie informacji na temat polskiego systemu zdrowia).

VICTORIA BEREŹNIAK, KOORDYNATORKA ASYSTY:

Wiele osób przybywa do Polski w poszukiwaniu bezpieczeństwa i schronienia. Jednym z kluczowych obszarów, który wymaga uwagi, jest dostęp do opieki zdrowotnej. Problemy z którymi mogą się spotkać:

1. Osoby uciekające z Ukrainy często napotykają trudności w zrozumieniu polskiego systemu opieki zdrowotnej. Niepewność dotyczy możliwości skorzystania z usług lekarskich oraz braku informacji na temat procedur i placówek medycznych. Wielu uchodźców nie wie, do jakiego lekarza się udać i jakie są zasady korzystania z usług medycznych w Polsce.
2. Bariera językowa stanowi znaczne utrudnienie w dostępie do opieki zdrowotnej. Materiały informacyjne, zgody na zabiegi w języku ukraińskim i angielskim są dostępne jedynie w niektórych placówkach medycznych w Lublinie. Krótkie czasy wizyt (średnio 15 minut) utrudniają szczegółowe zapoznanie się z historią medyczną pacjenta.
3. Uzyskanie i przetłumaczenie dokumentacji medycznej z Ukrainy do Polski stanowi wyzwanie. Koszty i czasochłonność tego procesu mogą utrudnić ciągłość opieki. Albo konieczność powtarzania diagnostyki w Polsce, co też może prowadzić do opóźnień w leczeniu.
4. Osoby uciekające z Ukrainy często doświadczają traumatycznych przeżyć związanych z wojną, co z kolei może prowadzić do problemów zdrowotnych, psychicznych. Dostęp do specjalistycznej pomocy psychologicznej jest utrudniony przez barierę językową i brak wyspecjalizowanych kadr.

900 asyst
w przychodniach,
szpitalach i urzędach

1100
asyst
telefonicznych

5. Czas oczekiwania na wizytę do specjalisty – od miesiąca do roku. Czasem nawet tuż przed drzwiami gabinetu okazuje się że muszą czekać jeszcze 2-6 godzin. Niedostateczna liczba specjalistów w niektórych obszarach zwłaszcza specjalistów dziecięcych.
6. Osoby uciekające z Ukrainy mogą napotkać trudności w dostępie do niezbędnych leków, zwłaszcza jeśli są one specyficzne dla wcześniejszego leczenia lub niedostępne w Polsce.
7. Osoby starsze wymagają specjalnej opieki zdrowotnej, co stanowi dodatkowe wyzwanie. Osobom starszym jest trudniej się przyzwyczaić do nowego otoczenia, istnieje ryzyko że nigdy się nie usamodzielnią i w jakimś momencie zostaną sami ze swoimi problemami.

3. INTERWENCJA KRYZYSOWA

Od początku kryzysu rozwijamy nasze działania interwencyjne. W okresie marzec – lipiec 2022 prowadziliśmy całodobowy Hostel Interwencji Kryzysowej Homo Faber (15 pokoi hotelowych), który zapewniał opiekę oraz schronienie dla osób w sytuacji kryzysowej, po wyczerpaniu możliwości uzyskania pomocy oferowanej przez instytucje publiczne, samorządowe oraz rządowe, wyspecjalizowane organizacje pozarządowe.

W szczególności wsparcie Hostelu uzyskać mogły:

1. kobiety w ciąży i samotne;
2. kobiety w ciąży z rodziną;
3. kobiety z noworodkami w wieku do 2 miesiąca życia / kobiety w połogu;
4. kobiety z dziećmi z niepełnosprawnościami, których poziom niepełnosprawności pozwala nam na opiekę;
5. kobiety bez ukraińskiego paszportu, o innej niż ukraińska tożsamość;
6. kobiety w traumie / psychicznej / fizycznej, dostrzeżone przez wolontariuszy / koordynatorów HF w miejscach publicznego zakwaterowania;
7. kobiety po doświadczeniu przemocy fizycznej / gwałtach – wskazane przez osoby z infolinii, punktu informacyjnego, punktu zakwaterowania, koordynatora punktu HF lub osoby z innej organizacji pracującej z uchodźcami;
8. matki dzieci, które mierzą się z traumą wojenną.

Jednocześnie zaczęliśmy prowadzić działania profilaktyczne oraz w zakresie wsparcia w sytuacji przemocy ze względu na płeć (GBV) włączając w to działania dla osób z grup LGBTQA.

W baobabie dostępne jest także wsparcie interwencyjne. Nasze interwentki całodobowo dyżurują pod specjalnym numerem telefonu i udzielają pomocy m.in. w punktach zbiorowego zakwaterowania. Nasze podejście skoncentrowane jest na osobie doświadczającej przemocy, szanując jej decyzje i wzmacniając jej sprawstwo.

Homo Faber wdrożył także politykę interwencyjną, wsparcie socjalne, przeszkolił osoby pracujące jako asystenci.

Warto zaznaczyć, że formą docenienia naszej eksperckości jest zapraszanie naszych interwentów w roli ekspertek na spotkania i szkolenia z tego zakresu przez inne organizacje.

MILENA KLOCZKOWSKA, PRAWNICZKA, INTERWENTKA HOMO FABER:

W zakresie interwencji kryzysowej najważniejsze jest zabezpieczenie ofiary przemocy. Każde działanie interwenta, interwentki musi być rozważne i działać na rzecz i dobro ofiary.

Aby interwencja była skuteczna musi dojść do procesu czynności:

1. Zgłoszenie lub zaobserwowanie (przez naszych pracowników/pracownice) sytuacji przemocowej.
2. Natychmiastowe przekazanie informacji (możliwie jak najbardziej szczegółowych) o zdarzeniu zespołowi interwencyjnemu – podjęcie decyzji czy konieczne jest natychmiastowe wezwanie służb (jeżeli tak pracownik/pracownica zgłasza równocześnie).
3. Odizolowanie od sprawcy w miejscu bezpiecznym.
4. Zespół interwerek pojawia się na miejscu zdarzenia i zaczyna prowadzić swoje czynności (zazwyczaj interwenci i interwentki są przed służbami zatem prowadzą działania mające na celu zabezpieczenie osoby pokrzywdzonej, a także zebranie odpowiednich dowodów na potrzeby dalszego postępowania)
5. Zespół interwencyjny po przybyciu służb sprawdza, czy osoba pokrzywdzona życzy sobie otrzymać wsparcie psychologiczne i decyduje, która z placówek świadcząca pomoc psychologiczną musi być wezwana w celu wsparcia osoby pokrzywdzonej (zazwyczaj Centrum Interwencji Kryzysowej, mogą być to inne organizacje zwłaszcza w przypadku dzieci, lub niedostępności CIK ze względu na inne interwencje).
6. Zespół interwencyjny prowadzi rozmowy z zespołem pracowników i pracownic, sąsiadami jeżeli wyrażają na to zgodę, a także próbuje sprawdzić i spisać wszystkie elementy, które mogą stanowić materiał dowodowy ważny dla sprawy.
7. Zespół interwencyjny nie konfrontuje się ze sprawcą/sprawczynią.
8. Zadaniem zespołu interwencyjnego jest zabezpieczenie osoby pokrzywdzonej zwłaszcza w czasie oczekiwania na przyjazd służb.
9. Po przyjeździe służb, zespół interwencyjny towarzyszy przy czynnościach, tak by zabezpieczyć poprawność prowadzonych czynności i jednocześnie zadbać o interes i bezpieczeństwo osoby pokrzywdzonej.
10. Osoby z zespołu interwencyjnego są zazwyczaj świadkami w postępowaniach, lub osobami zgłaszającymi zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Zespół interwencyjny składa się z osób, które mają jasno nakreśloną procedurę i zgodnie z nią prowadzi czynności.

Zaangażowane instytucje: Centrum Interwencji Kryzysowej, Policja, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, Straż Miejska.

41 interwencji

WSKAŹNIKI:

- 41 interwencji

4. PORADY PSYCHOLOGICZNE

Od początku wybuchu wojny Komitet prowadził działania z zakresu wsparcia psychologicznego, interwencji kryzysowej w sytuacjach pilnych oraz informował o dostępnych formach pomocy psychologicznej w Lublinie. Zadania w zakresie wsparcia psychologicznego miały trójstronny charakter: z jednej strony kierowane były do osób uchodźczych (realizowane głównie przez Centrum Interwencji Kryzysowej). Z drugiej – do wolontariuszy/wolontariuszek i pracowników Komitetu (nad tym czuwał zespół pracujący bezpośrednio przy Komitecie). Z trzeciej strony – wspieraliśmy szkoleniowo psycholożki udzielające porad w ramach pracy Komitetu.

Zarówno zespół Komitetu, zatrudnione psycholożki, ale też wolontariusze przeszli szereg szkoleń i treningów z zagadnień takich jak: PTSD, procedury interwencji kryzysowej, pierwsza pomoc psychologiczna, schematy postępowania w przypadku napadów lęku i innych obszarów bezpośrednio związanych z doświadczeniem wojny. Dawaliśmy (i kontynuujemy to nadal) wykształconym psycholożkom i psychologom profesjonalne szkolenia, mentoring lub inną formę wsparcia, która jest niezbędna do prowadzenia interwencji indywidualnych i pracy grupowej z osobami uchodźczymi, ale też wolontariuszami i wolontariuszkami.

W czerwcu 2022 roku w Homo Faber zostały zatrudnione ukraińskojęzyczne psycholożki. Obecnie nasz zespół to 3 osoby, dwie psycholożki dziecięce, jedna pracująca z nastolatkami i dorosłymi. Z czasem do zespołu dołączyła także logopedka.

Od tego czasu zespół odbył ponad 50 godzin szkoleń, supervizji, konsultacji i certyfikowanych warsztatów podnoszących kompetencje.

Raz w tygodniu zespół psychologiczny w ramach wyjazdów udziela wsparcia w punktach zbiorowego zakwaterowania w regionie.

W pracy z dziećmi najczęstszymi problemami są: trudne relacje z rodzicami (spowodowane zmianą miejsca zamieszkania, lękiem przed przyszłością, trudnościami wychowawczymi), trudności adaptacyjne/zachowania w szkole, problemy w zachowaniu (normy społeczne), trudności w rozumieniu i wyrażaniu swych emocji (szczególnie złości), problem z samooceną, problemy w obszarze rozwoju motoryki małej, trudności w koncentracji (nadpobudliwość neurologiczna), stan potraumatyczny (lęk przed głośnymi dźwiękami, zamkniętymi pomieszczeniami), stan potraumatyczny, brak umiejętności społecznych, niedostosowanie społeczne, przejawy agresji i manipulacje.

W ostatnim czasie coraz więcej pojawia się spraw związanych z bullyingiem, przemocą rówieśniczą w szkole. W takich wypadkach staramy się wspierać zarówno dzieci doświadczające przemocy, jak i zaoferować swoje wsparcie szkole, aby kompleksowo zmierzyć się z przemocą rówieśniczą. Prowadzimy szkolenia i konsultacje dla kadry pedagogicznej.

Ze wsparcia dla dorosłych korzystają głównie kobiety. Z najczęściej pojawiających się problemów są: stan potraumatyczny, trudności w relacjach z rodziną, wypalenie emocjonalne, przejawy depresji, agresja, apatia.

2494
konsultacji

**Bożena Kajdan i Anastazja Savchenko,
psycholożki dziecięce:**

Celem wsparcia psychologicznego dla osób doświadczonych wojną jest przywrócenie równowagi emocjonalnej, poczucia wpływu na swoje życie, powrót do wcześniejszych sposobów funkcjonowania bądź pomoc w tworzeniu nowych, zapewnienie wsparcia/poczucia bezpieczeństwa, pomoc w radzeniu sobie z własnymi emocjami i uczuciami, a także uwolnienie od napięcia i stresu.

Na przestrzeni roku z pomocy psychologicznej skorzystało wiele osób z różnymi problemami, których łączyło trudne doświadczenia emocjonalne. Wpłynęło ono na ich dotychczasowe funkcjonowanie, na trudności, które wynikły w jego rezultacie albo wzmocniło te trudności, które pojawiły się jeszcze przed wybuchem wojny. Dzięki systematycznej pracy psychologa z dzieckiem, wsparciu ze strony rodzica, a także gotowości dzieci do pracy widzimy pozytywne zmiany w zachowaniu dzieci, radzeniu sobie z emocjami, rozwiązywaniu różnych trudności, polepszeniu funkcjonowania w środowisku, nawiązywaniu nowych relacji, adaptacji w nowym środowisku oraz wzmocnieniu relacji rodzinnych. Ze względu na to, że w każdą konsultację wkładamy swoje emocje, myśli, zasoby, największą satysfakcją dla nas jako psycholożek jest zauważanie efektów naszej pracy. Bardzo nas cieszy, kiedy przychodzą rodzice i mówią, że zauważyli postępy. Również przyjemnie w kontaktach z osobami trzecimi (np. w kontaktach z placówkami oświatowymi) otrzymywać informację zwrotną o zmianach w zachowaniu naszych podopiecznych.

Cieszy nas, kiedy dzieci opowiadają nam o swoich osiągnięciach. Miłym również jest to, że nie tracimy kontaktu z dziećmi nawet po zakończeniu współpracy (zaglądają do nas w wolnej chwili, aby porozmawiać).

Nasza praca odbywa się poprzez sesje indywidualne i grupowe, zarówno z młodzieżą, jak i osobami dorosłymi.

WSKAŹNIKI:

- 2494 konsultacji w tym:
  - 1755 konsultacji w tym konsultacje długoterminowe dla dzieci z zespołem Aspergera oraz ze spektrum autyzmu, jednorazowe, telefoniczne, konsultacje podczas wyjazdów mobilnych
  - 739 konsultacji dla dorosłych
  - 960 konsultacji logopedycznych

5. PORADNICTWO PRAWNE

W Baobabie na stałe porad prawnych udzielają prawnicy i prawniczki z Fundacji Instytut na rzecz Państwa Prawa, naszej partnerskiej organizacji. Prowadzą darmowe porady prawne w kilku językach dla uchodźców i uchodźczyń, migrantów i migrantek w Lublinie z zakresu:

- legalizacji pobytu w Polsce,
- świadczeń socjalnych,
- rynku pracy i prawa pracy,
- pisania, wypełniania i pomocy z dokumentacją formalną, medyczną i prawną,
- prawa podatkowego,
- kwestii mieszkaniowych,
- aktualnych ustaw, rozporządzeń dotyczących kwestii uchodźczych i migranckich,
- dyskryminacji na rynku pracy.

WSKAŹNIKI:

- 520 osób indywidualnych skorzystało z porad prawnych udzielanych w Baobabie
- udzielono ponad 2000 porad prawnych w ramach prowadzonych dyżurów: 4 dni w tygodniu po 5 godzin każdy.

Dodatkowo prawnicy Fundacji biorą udział w cotygodniowych wyjazdach wraz z pracownikami i pracownicami Homo Faber, podczas których udzielają bezpłatnych porad prawnych dla cudzoziemców zamieszkujących mniejsze miejscowości województwa lubelskiego. Takie działania pozwalają wyeliminować bariery geograficzne i zapewnić równy dostęp do niezbędnych usług prawnych dla wszystkich osób, zwłaszcza tych z ograniczonym dostępem do pomocy.

2000
porad
prawnych

Julian Hofman, prawnik FIPP:

Cudzoziemcom przebywającym w Polsce, a zwłaszcza osobom przebywającym na terytorium RP niejako przymusowo (ze względu na wojnę w Ukrainie) dość ciężko jest się odnaleźć w nowej rzeczywistości prawnej. Napotykają oni sporo problemów, niejasności w życiu codziennym, z którymi nie są w stanie sami poradzić.

Przepisy prawne w Polsce nierzadko są dość skomplikowane, zawiłe nawet dla obywateli RP, a cudzoziemcy, którzy dodatkowo nie znają języka polskiego lub znają go na poziomie podstawowym, nie są w stanie samodzielnie znaleźć odpowiedzi na pojawiające się pytania. Stąd też świadczone przez prawników z Instytutu na rzecz Państwa Prawa porady prawne są na tyle istotne, gdyż nie tylko posiadają oni obszerną wiedzę i ogromne doświadczenie w tym zakresie, ale również są w stanie obsłużyć interesanta w języku polskim, ukraińskim, rosyjskim czy też angielskim, co niweluje bariery językowe i nie wymaga wsparcia osoby trzeciej, jak np. tłumacza.

6. PACZKI ŻYWNOŚCIOWE

Program żywnościowy, uruchomiony w marcu 2022 roku był najdłużej istniejącym oddolnym programem tego typu w mieście. Skierowany był do tych uchodźczych rodzin, które zamieszkały poza punktami zbiorowego zakwaterowania. Co tydzień każda rodzina otrzymywała 20-kilogramową skrzynkę ze świeżymi owocami, warzywami i nabiałem – tym wszystkim, co niezbędne jest do ugotowania dobrej zupy! – jak podsumował Piotr Szamryk, jeden z koordynatorów programu. Paczki były uzupełnieniem żywności, którą osoby mogły otrzymać z publicznej dystrybucji (towary suche). Żywność była kupowana u lokalnych dostawców i rozwożona co tydzień przez kiluosobowy zespół do domów uchodźców.

Przez 16 miesięcy do końca czerwca 2023 roku dostarczyliśmy 16 670 paczek, co daje 333,4 ton jedzenia.

Średnio miesięcznie paczki otrzymywało 1847 osób, w tym 96 osób z niepełnosprawnościami.

Co miesiąc dostarczaliśmy także owoce do 2 świetlic dla dzieci.

Paczki trafiały do rodzin nie tylko w Lublinie ale także do gminy Piaski, Niemce, Świdnik, Konopnica i in.

Trzy razy w ciągu całego programu były zbierane dane od rodzin uchodźczych – ich ocena jakości naszych działań oraz potrzeb. Monitoring tego typu programów jest szczególnie ważny, aby osoby otrzymujące miały szansę zgłosić swoje uwagi i komentarze bez obawy, że stracą pomoc.

Ważnym momentem było także przygotowanie strategii wyjścia – na exit plan złożyły się indywidualne listy do rodzin, wraz z listą miejsc udzielających wsparcia i zaproszeniem do Baobabu. Program został także szczegółowo zewaluowany z zespołem.

Z pewnością mocnymi stronami programu było:

- Pomoc konkretnym osobom
- Zaspokojenie pierwszych podstawowych potrzeb;
- Stałe, systemowe wsparcie;
- Wartościowe, dobrej jakości produkty;
- Bezpośredni, stały kontakt z uchodźcami, obserwacja ich sytuacji, dodatkowe formy wsparcia, kontakt z osobami spoza publicznych punktów zakwaterowania (są to osoby bardziej niewidoczne).

WSKAŹNIKI:

- 333 ton żywności

333
ton
żywności

7. PRACA W PUNKTACH ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA

Decyzją oczywistą władz miasta było uruchomienie w Lublinie punktów zbiorowego zakwaterowania. W szczytowym momencie istniało 12 punktów. W 10 pracowali wolontariusze-tłumacze Komitetu (potem zatrudniani w Homo Faber) wspierający pracę służb społecznych, straży miejskiej itp. Z czasem osoby wykwaterowywały się z nich m.in. znajdując miejsce w prywatnych domach, albo wyjeżdżając z miasta.

Z czasem praca wolontariacka przekształciła się w pracę stałą. Każdy punkt poza koordynatorem z MOPR Lublin miał także koordynatorkę/ra z HF. Do zadań zespołu HF należy stały monitoring sytuacji uchodźców i uchodźczyń, koordynowanie pomocy, asysta, doradztwo zawodowe, wsparcie informacyjne, współpraca z jednostkami samorządowymi (w tym Urząd Wojewódzki, Policja, MOPR, Centrum Zarządzania Kryzysowego) oraz organizacjami pozarządowymi, diagnoza sytuacji kryzysowych, zapewnienie ochrony w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia.

Dodatkowo dość szybko uruchomiliśmy także działania kierowane bezpośrednio do dzieci, a odbywające się we wspólnych przestrzeniach w punktach. Naszym głównym zadaniem jest wsparcie dzieciaków w odrabianiu lekcji oraz organizowanie czasu wolnego tym z nich, którzy odbywają zajęcia tylko online w ukraińskim systemie edukacji.

Jednocześnie stale podnosimy kompetencje zespołu, aby ich wiedza i umiejętności podążały za potrzebami mieszkańców i mieszkanki punktów.

Staramy się zainicjować proces, włączający perspektywę i głos samych uchodźców stworzenia regulaminów punktów, aby w ten sposób eliminować niedomówienia, niejasne reguły i niesprawiedliwe traktowanie. Niestety projekt utknął na poziomie biurokracji. Niemniej staramy się wzmacniać głos mieszkających w punktach osób. W tym roku rozpoczęliśmy proces wyłaniania przedstawicieli punktów, aby to te osoby jak najszybciej zaczęły brać udział w dyskusjach, które je bezpośrednio dotyczą.

Dziś, w końcówce roku 2023 wciąż w Lublinie działają cztery punkty, w trzech z nich jesteśmy nadal obecni. To co nas niezwykle martwi to wciąż istniejący punkt w sali gimnastycznej.

Kamila Pawluk, pracownica socjalna HF:

W punktach zbiorowego zakwaterowania przebywają osoby, z których znaczna część nie ma dokąd wracać. Nie tylko ich domy zostały zniszczone w bombardowaniach, ale także cała infrastruktura, która zapewniała im pracę, a ich dzieciom edukację. Kobiety, które samotnie wychowują dzieci, osoby starsze, którymi nie ma się kto opiekować, osoby młode, które potrzebują wsparcia w wystartowaniu w dorosłość, osoby z wyuczoną bezradnością – to ich staramy się wesprzeć naszą codzienną pracą. Dzięki naszej obecności jesteśmy w stanie reagować na niepokojące sygnały oraz sytuacje o podwyższonym ryzyku takie jak przejawy dyskryminacji oraz różne inne formy przemocy.

8. STYPENDIA

Program stypendialny został uruchomiony w listopadzie 2022 roku. Jego główną ideą było i nadal jest umożliwienie osobom, które znalazły się w Lublinie w związku z wojną w Ukrainie, kontynuowanie rozwoju twórczego i zawodowego, rozwijanie pasji (muzycznych, sportowych, tanecznych, teatralnych, w zakresie sztuk wizualnych, rękodzieła) bez względu na wiek. Odbiorcy programu to dzieci, młodzież, osoby dorosłe i seniorzy.

Największą grupą korzystającą z programu są dzieci i młodzież. Wsparciem obejmowane są osoby mieszkające na terenie Lublina i okolicznych gmin.

Fundusze przeznaczone są przede wszystkim na działania służące osobistemu rozwojowi stypendysty czy stypendystki, m.in. na opłacenie zajęć artystycznych lub sportowych, udział w kursach zawodowych, zakup potrzebnego sprzętu, strojów itp.

Wśród stypendystów są: laureaci i laureatki krajowych i międzynarodowych konkursów muzycznych i plastycznych, zwycięzcy i zwyciężczynie zawodów sportowych w różnych dyscyplinach, profesjonalni wokaliści/wokalistki i tancerze/tancerki czy zawodowi cukiernicy.

W 2022 roku wsparciem objęto ponad 200 beneficjentów/ek programu, pochodzących z 15 regionów Ukrainy. W ramach programu pokryto koszty 1375 godzin zajęć, do prowadzenia zajęć zostało zatrudnionych 11 uchodźców/uchodźczyń.

W 2023 roku wspieraliśmy 130 stypendystów i stypendystki.

Instytucje partnerskie Programu:

- Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Tadeusza Szeligowskiego w Lublinie
- Młodzieżowy Dom Kultury Pod Akacją
- Dzielnicowy Dom Kultury Bronowice (Pracownie Kultury Maki i Pracownie Kultury Tatarzy)
- Zespół Pieśni i Tańca Lublin im. Wandy Kaniorowej
- Takamine Polska
- Grupa Zibi S.A.
- Towarzystwo Muzyczne im. Henryka Wieniawskiego w Lublinie
- Centrum Kultury w Lublinie
- Warsztaty Kultury w Lublinie
- Fundacja Sztukmistrze

Maria Mishchuk, koordynatorka programu:

Program Stypendiów Rozwoju daje szansę na rozwijanie swoich pasji. To nie tylko wsparcie pieniężne, a wsparcie emocjonalne, nadzieja i wiara. Stypendia pomagają znaleźć się w nowym miejscu i kontynuować to, co kochają robić, pokazując, że są mile widziani i wspierani.

9. KURSY JĘZYKOWE

Bez języka nie ma integracji – powtarzamy w Homo Faber od lat. Dlatego dość szybko umożliwiliśmy uchodźczynom i uchodźcom udział w kursach podnoszących umiejętność mówienia, pisania i czytania po polsku.

W Baobabie prowadzone są także dwa Kluby konwersacyjne, dla początkujących i zaawansowanych, w których bierze udział ok 30 osób. Program jest nastawiony na ośmielenie mówienia po polsku. Czytane są i dyskutowane teksty współczesnych polskich pisarek.

Kontynuujemy także zajęcia z języka angielskiego dla nastolatków. Prowadzą je studentki pielęgniarstwa z Zimbabwe.

Ważnym elementem było także podnoszenie umiejętności mówienia po ukraińsku naszego zespołu. W 2022 roku w kursie wzięło udział 25 osób. Obecnie kontynuujemy zajęcia językowe z angielskiego dla zespołu Homo Faber.

WSKAŹNIKI

- październik 2022 – czerwiec 2023
  - 29 grup języka polskiego, w których wzięło udział ok. 370 osób, zajęcia są skierowane do osób słowiańskojęzycznych, uruchomiliśmy jedną grupę dla osób anglojęzycznych.
- październik 2023
  - Utworzyliśmy 6 grup (4 słowiańskojęzyczne i 2 anglojęzyczne), 4 grupy na poziomie podstawowym A1, dwie grupy na poziomie średniozaawansowanym (A2+/B1)
  - Aktualnie w kursach uczestniczy ok. 90 osób.

29
grup języka
polskiego

Anna Mikiciuk, koordynatorka kursów:

Kursy języka polskiego organizowane przez nas mają na celu przede wszystkim uczenie zdolności komunikacyjnej. Poprzez odpowiednie środki dydaktyczne, jak i stworzenie bezpiecznej i przyjaznej atmosfery staramy się przełamywać blokady w posługiwaniu się językiem polskim.

Poza tradycyjnymi zajęciami w klasie, organizujemy różne wyjścia np. do teatru, ogrodu botanicznego czy skansenu. Pozwala to zapoznać się uczestniczkom i uczestnikom kursów po pierwsze z praktycznym wykorzystaniem języka, po drugie poznaniem nowym miejsc w Lublinie i oswojeniem się z nową przestrzenią oraz po trzecie integrowaniem w obrębie grupy.

10. BIBLIOTEKA

Dostęp do literatury pięknej dla dzieci, młodzieży i dorosłych bardzo szybko znalazł się w priorytetach pracy Komitetu. Już w kwietniu 2022 roku zaczęto kompletować księgozbiór, który dość szybko zaczął się powiększać. W czerwcu zbiory liczyły już 4000 książek! Trafiły one do miejskich bibliotek w Lublinie, świetlic, szkół, szpitali czy punktów recepcyjnych w województwie, część stała się zaczątkiem wielojęzycznej biblioteki, która działa obecnie w Baobabie i liczy 2500 książek w językach: ukraińskim, białoruskim, rosyjskim, angielskim, hebrajskim i in. Wielokulturowa biblioteka weszła w współpracę z innymi prywatnymi bibliotekami gromadzącymi zbiory w języku ukraińskim w Warszawie, Gdańsku, Katowicach i Krakowie.

Przy bibliotece działa klub szachowy który w tej chwili liczy 10 dzieciaków.

Regularnie organizowane są turnieje gier planszowych.

Ważną aktywnością biblioteki są spotkania z autorami i autorami książek o wielokulturowości, pograniczu, prawach człowieka, etc. Jedno spotkanie w miesiącu jest poświęcone polskiej literaturze i odbywa się w języku angielskim.

WSKAŹNIKI:

- 15 000 otrzymanych książek
- 10 000 rozpowszechnionych
- 2500 książek w baobabie
- 473 kart biblioteczných
- od lutego 2023 z biblioteki skorzystano 2280 razy
- w bibliotece są książki w 24 językach

15 000
otrzymanych
książek

473
kart
biblioteczných

Yaryna Posuniak, koordynatorka biblioteki:

Jednym z podstawowych praw człowieka jest dostęp do edukacji. Będąc osobą uchodźczą, bardzo ciężko o książki w macierzyńskim języku. Czy to brak na rynku, czy to wysoka cena, uniemożliwia kupowanie książek. Wielokulturowa biblioteka to sposób na zdefiniowanie różnorodności społeczeństwa. Wielość języków, gatunków literatury odzwierciedla to, jak zróżnicowani jesteśmy.

Książki to sposób na odpoczynek, naukę, rozwój i nie tylko. Biblioteka to przestrzeń do spotkania i dyskusji, do szukania odpowiedzi i bycia razem.

Tworząc bibliotekę wiem, że przyczyniam się do dobra innych ludzi.

Najpiękniejsze w tym, jest widzieć uśmiech i wzruszenie, kiedy ktoś widzi książkę w swoim języku. To jaka literatura jest na półkach w bibliotekach, świadczy o kondycji gotowości do przyjęcia inności.

11. PRACOWNIA LEKKA

Pracownia lekka, działająca w Baobabie to przestrzeń na zajęcia rzemieślnicze. Szyjemy, haftujemy, układamy kwiaty i przyrządzamy pyszne dania w baobabowej kuchni. Uczymy się pod okiem najlepszych specjalistek i specjalistów, ale również dzielimy się własnymi umiejętnościami. Jednak w tej całej pracy najważniejsze jest spotkanie osób z różnych kultur, państw, mówiących wieloma językami. Po kilku godzinach wspólnych zajęć mogą wyjść jako nowi znajomi i znajome

Istotnym elementem pracy pracowni jest włączanie w roli prowadzących osób z migranckim i uchodźczym doświadczeniem, które traktujemy jako wsparcie usamodzielniania się i wchodzenia na polski rynek pracy.

WSKAŹNIKI:

- 100 warsztatów rzemieślniczych

100
warsztatów

Ewelina Kruszyńska, **koordynatorka pracowni:**

W głównej mierze robimy rzeczy użytkowe, nie zajmujemy się sztuką.

Uczestniczki i uczestnicy warsztatów uczą się praktycznych umiejętności, które mogą dawać podstawy do dalszego zajmowania się konkretną dziedziną. Z tego powodu większość warsztatów połączona jest w dłuższe cykle. Bardzo dbamy o dobrą jakość materiały do warsztatów, żeby wykonane przedmioty były użyteczne, estetyczne i wykonane zgodnie ze sztuką.

12. PRACOWNIA CIĘŻKA

Jak włączyć do działań chłopców i mężczyzn? Pomysł zorganizowania pracowni ciężkiej – przestrzeni do majsterkowania, naprawiania, tworzenia własnych przedmiotów podsunęły nam nasze doświadczenia z pracy z uchodźcami z Czeczenii w latach 2012-14. Na wówczas postawione pytanie, o czym marzą, mężczyźni powiedzieli, że o szopie z narzędziami do stolarki. Planując Baobab mogliśmy spełnić wreszcie to marzenie.

W pracowni odbywają się warsztaty tematyczne z zakresu stolarki, renowacji starych mebli...

Latem uruchomiliśmy także część elektrotechniczną, gdzie zajmujemy się na przykład tworzeniem neonów, nauką printu 3D, czy obsługą dronów. Oczywiście pracownia otwarta jest na wszystkie osoby.

WSKAŹNIKI:

- 22 warsztaty
- z pracowni skorzystało blisko 200 osób.

22
warsztaty

200
osób

Paweł Nowak, koordynator pracowni:

Uczestnicy i uczestniczki godzin otwartych pracowni najczęściej naprawiają lub konstruują meble, przedmioty codziennego użytku i drobną elektronikę. Spotkania umożliwiają zdobycie nowych praktycznych umiejętności, wymianę doświadczeń oraz dzielenie się własnymi zainteresowaniami.

13. PRACOWNIA KOMPUTEROWA

W czerwcu 2023 roku, dzięki wsparciu UNHCR w Baobabie została uruchomiona także pracownia komputerowa. Początkowo miała służyć przede wszystkim dzieciom, które będąc w Lublinie kontynuują naukę zdalną w ukraińskim systemie edukacji. Dość szybko stała się także miejscem popołudniowych i wieczornych kursów podnoszących wiedzę osób wchodzących na polski rynek pracy.

W ostatnim czasie odbyły się tu zajęcia z:

- nauka obsługi komputera dla dzieci
- nauka obsługi programów graficznych dla dzieci
- obsługa systemów magazynowo – sprzedażowych
- obsługa urządzeń fiskalnych
- nauka obsługi programów do tworzenia modeli 3D

nauka podstaw programowania dla dzieci

Udział w szkoleniach wzięły osoby z Polski, Ukrainy i Białorusi.

W pracowni komputerowej są też godziny otwarte, z których korzystają osoby nie mające dostępu do komputera. Podczas godzin otwartych można skorzystać z laptopa w celach edukacyjnych lub załatwić sprawy online.

Sonia Fedziukovich, koordynatorka pracowni:

Bezpieczne wprowadzanie dzieci w świat komputerów w ramach pracowni komputerowej jest ważne, ponieważ po pierwsze, umożliwia rozwijanie umiejętności cyfrowych, które są istotne w dzisiejszym społeczeństwie. Po drugie daje dostęp do wartościowych zasobów edukacyjnych. Aby to robić skutecznie, trzeba udzielać informacji na temat zagrożeń online i sposobów ich unikania, wskazywać bezpieczne strony internetowe, gry i aplikacje odpowiednie dla wieku dziecka, uczyć bezpiecznego wyszukiwania i sprawdzenia informacji w internecie.

14. PLAC ZABAW

Plac zabaw to otwarta przestrzeń dla dzieci, łatwo dostępna i bezpieczna. Tu rodzice załatwiają sprawy w Baobabie mogą zostawić swoje dziecko. Ponadto plac zabaw organizuje tematyczne warsztaty rozwijające umiejętności manualne, czytania i pisania ale także współpracy z innymi dziećmi z Polski, Ukrainy, Białorusi i innych krajów.

W Baobabie działa także świetlica dla dzieci w wieku od 7 lat prowadzona przez Ukraińską Organizację Skautową Płast, naszego partnera. Tu, pod okiem wyszkolonej kadry, można zostawić dziecko na 3 godziny.

WSKAŹNIKI:

- 3400 odwiedzin dzieci w wieku 4-17.
- 150 warsztatów tematycznych.

3400
dzieci

Maryna Kushnirenko, animatorka placu:

Moim zdaniem kluczowe w naszej pracy jest robienie takich zajęć, które integrują dzieci z różnych krajów. Staramy się także raz w tygodniu co piątek organizować zajęcia wspólne angażujące matki i ich dzieci. Plac daje możliwość poznania historii samych matek. Próbuje je linkować ze sobą – tuż obok placu stoją stoły z krzesłami i tam te spotkania animujemy. Dzięki naszej pracy powstała grupa wsparcia białoruskich matek.

Ira Filas, animatorka placu:

Organizując zajęcia dla dzieci skupiam się na tym, aby dzieci mogły jak najwięcej zrobić własnymi rękami, ale też żeby przekazywać wiedzę o otaczającym nas świecie, przyrodzie, faunie i florze. Na przykład ostatnio budowaliśmy wulkan, który wybuchał.

Oczywiście wiem, że są dzieci, które bardzo potrzebują się wybiegać. I to w Baobabie też jest możliwe – zabawy w berka dla tych, które nie mogą wysiedzieć. Pośrednio pracujemy też z rodzicami, przekonując ich, że ostatecznie to dzieci powinny decydować, czy chcą z nami popracować.

150
warsztatów

15. PODNOSZENIE JAKOŚCI USŁUG I WIEDZY ORAZ INFORMACJA ZWROTNA

Na liście Podstawowych Standardów Humanitarnych (CHS)⁹ są te związane z adekwatnością udzielanej pomocy do potrzeb, te związane komunikacją, partycypacją i informacją zwrotną od osób z niej korzystających oraz te związane z doskonaleniem się i uczeniem zespołów jej udzielających.

W pełni zdając sobie sprawę, jak nierówna jest sytuacja strony dysponującej pomocą wobec osób z niej korzystających, nie tylko wdrożyliśmy standardy pomocy humanitarnej szkoląc z nich cały zespół, od wolontariuszy po zarząd organizacji, ale też wprowadziliśmy mechanizmy zbierania informacji zwrotnej oraz zgłaszania skarg, aby osoby, które czują, że doświadczają nierównego traktowania, miały możliwość to zgłosić w sposób szybki, prosty i bezpieczny.

Jednocześnie staramy zadbać także o osoby z naszego zespołu – dlatego stworzyliśmy Kodeks Norm i Zasad¹⁰ obowiązujący wszystkie osoby zatrudnione i współpracujące w Homo Faber. Ważną częścią Kodeksu jest system zgłaszania nieprawidłowości, nadużyć i przemocy, a skargi do niego trafiające są rozpatrywane przez niezależną od nas organizację.

Stowarzyszenie posiada także w swoim składzie mediatora na co dzień zajmującego się rozwiązywaniem nieporozumień w zespole i mediowaniem sporów.

BADANIE JAKOŚCI

Ocena jakości naszych serwisów jest przeprowadzana cyklicznie zarówno w formie online – tu korzystamy z międzynarodowej platformy TalkToLoop – jak i papierowych, anonimowych ankiet w kilku językach. Dodatkowo zbieramy informacje o funkcjonowaniu samego Baobabu.

Informacja zwrotna jest dla nas także źródłem wiedzy o zmieniających się potrzebach.

Warto dodać, że np. program żywieniowy trzykrotnie ewoluowaliśmy w trakcie jego trwania:

- na początku telefonicznie zbierając jakości usług, potrzebach i oczekiwaniach,
- po 10 miesiącach przeprowadziliśmy głębokie badanie już nie tylko dotyczące samej usługi ale także sytuacji rodzin objętych programem: mieszkanie, sytuacja finansowa, członkowie rodzin ze specjalnymi potrzebami (osoby z niepełnosprawnościami, przewlekłe chore i in.), inne niż żywieniowe potrzeby etc.
- po 15 miesiącach podsumowując program.

Organizujemy także dyskusje z migrantami i uchodźcami w grupach fokusowych.

Wczesną wiosną 2023 roku w pięciu punktach zbiorowego zakwaterowania zostały przeprowadzone zogniskowane wywiady grupowe (FGI – Focus Group Interview), które objęły mieszkańców i mieszkanki punktów. Kwestionariusz zawierał dwie części: w pierwszej znalazły się pytania mające na celu diagnozę dostępu do informacji, ocenę działalności instytucji państwowych oraz punktu informacyjnego Homo

⁹ Więcej: <https://hf.org.pl/o-nas/standardy-humanitarne/> (dostęp: 12.11.2023).

¹⁰ Kodeks norm i zasad: <https://hf.org.pl/zasady-i-normy-pracy-zepsolu-code-of-conduct/> (dostęp: 12.11.2023).

Faber, druga zawierała pytania pozwalające zidentyfikować integrację uchodźców ze społeczeństwem przyjmującym, w tym diagnozowanie potencjalnych konfliktów o podłożu narodowościowym. Ostatnie pytanie dotyczyło planów na przyszłość.

W badaniu wzięło udział 60 osób.

Zespół badawczy na podstawie przeprowadzonych wywiadów przygotował także rekomendacje w zakresie wsparcia socjalnego i pomocy humanitarnej świadczonej przez organy samorządu terytorialnego oraz organizacje międzynarodowe, wsparcia uchodźców i uchodźczyń na rynku pracy, miejskiego transportu publicznego, osób cierpiących na choroby przewlekłe, polityki integracyjnej, opieki nad dziećmi.

Wczesną jesienią zewaluowaliśmy działania odbywające się w Baobabie: lekcje polskiego, kluby konwersacyjne, pracownie lekką i ciężką, porady psychologiczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych, pracę asysty międzykulturowej oraz duże wydarzenia wspólne.

Badanie miało charakter ankietowy, dość szczegółowy, każdy z zestawów pytań (otwartych i zamkniętych) dotyczył konkretnego działania. Zebrano ponad 300 ankiet. Wnioski z nich płynące dostarczyły nam informacji, że beneficjentki i beneficjenci są zadowoleni z naszych działań ale, co ważniejsze, mają chęć konsultowania z nami jakości usług i dzielą się z nami propozycjami dotyczącymi wydarzeń czy serwisów. Odpowiedzi na pytania otwarte są dla nas niezwykle ważne, bo pozwala nam to na obustronną komunikację. Tych odpowiedzi używamy podczas ewaluacji i możemy wprowadzać zmiany.

SZKOLENIA

Podnoszenie poziomu wiedzy, umiejętności i kompetencji zespołu odbywa się poprzez eksperckie szkolenia branżowe oraz warsztaty, w których bierze udział cały zespół, np. komunikacja, prawa człowieka, przeciwdziałanie handlowi ludźmi, podstawowe standardy humanitarne, ochrona danych osobowych etc.

Staramy się także finansować rozwój osobisty osób z zespołu. W ostatnim roku opłaciliśmy m.in. studia podyplomowe dotyczące migracji, kurs wyjazdowy języka angielskiego, kurs księgowy etc. Chętnie delegujemy zespół na szkolenia i warsztaty organizowane przez innych.

Ponadto Homo Faber organizuje też letnie seminaria. To w 2023 roku odbyło się na Podlasiu, w kooperacji z Fundacją No to Ci Pomogę i dotyczyło kryzysu humanitarnego na polsko-białoruskiej granicy.

Zespół bierze udział także w wizytach studyjnych w innych miastach. W ostatnim roku odwiedziliśmy Wrocław, Gdańsk i Kraków spotykając się zarówno z osobami z instytucji publicznych jak i organizacji pozarządowych rozmawiając o systemach wsparcia dla nowych mieszkańców w tym migrantów i uchodźców.

STANDARDY

Wraz z rozwojem organizacji i włączaniem w pole naszej pracy kolejnych obszarów pomocy, konieczne było przygotowanie i wdrożenie standardów pracy.

- Podstawowe Standardy Humanitarne¹¹, czyli dziewięć zobowiązań, które przestrzegamy w pracy humanitarnej;
- Normy i zasady¹² (code of conduct);
- Polityka Ochrony Dzieci¹³, przygotowana we współpracy z Fundacją Dajemy Dzieciom Siłę, zawierająca zasady i wytyczne mające na celu: ustalenie zasad bezpiecznej relacji pracownik-dziecko; wskazanie procedur interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka; określenie sposobów weryfikacji pracowników; uregulowanie mechanizmu, w ramach którego dzieci i ich rodzice/ opiekunowie prawni mogą składać skargi.
- Polityka prywatności¹⁴, w związku z zastosowaniem Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r.
- Polityka finansowa.

Ponadto od 2006 roku na naszej stronie znaleźć można Biuletyn Informacji Publicznej, w którym publikujemy m.in. roczne sprawozdania merytoryczne i finansowe.

Wiktoria Dudek, MEAL:

Wszystkie te działania są komplementarne, uzupełniają się, tworzą pełny obraz naszych działań. Standardy Humanitarne są filtrem przez który patrzymy na naszą pracę. Możemy zrobić diagnozę, konsultować pomysły, efektywnie wprowadzać zmiany nie czyniąc szkody żadnej ze stron.

¹¹ Podstawowe Standardy Humanitarne: <https://hf.org.pl/o-nas/standardy-humanitarne/> (dostęp: 12.11.2023).

¹² Normy i zasady stowarzyszenia Homo Faber: <https://hf.org.pl/zasady-i-normy-pracy-zepsolu-code-of-conduct/> (dostęp: 12.11.2023).

¹³ Polityka Ochrony Dzieci stowarzyszenia Homo Faber: <https://hf.org.pl/polityka-ochrony-dzieci-2/> (dostęp: 12.11.2023).

¹⁴ Polityka prywatności stowarzyszenia Homo Faber: <https://hf.org.pl/polityka-prywatnosci/> (dostęp: 12.11.2023).

UCIECZKA DO PRZODU CZYLI DZIAŁANIA SYSTEMOWE:

Odkąd w 2008 roku po raz pierwszy zbadaliśmy postrzeganie miasta, ale także oczekiwania i potrzeby migrantów mieszkających w Lublinie, poprzez monitoring instytucji publicznych w zakresie obsługi cudzoziemców, programy Witamy w Lublinie, udział w miejskich dyskusjach, powstanie Punktu Obsługi Cudzoziemców w Biurze Obsługi Mieszkańców, wreszcie powołanie Komisji Dialogu Obywatelskiego w 2021 roku, a 24 lutego 2022 roku Lubelskiego Społecznego Komitetu Pomocy Ukrainie trzymaliśmy się nadrzędnego celu, jakim było i pozostaje inicjowanie i wspieranie zmian systemowych na poziomie lokalnym, rezyliencji instytucji publicznych wobec wzrostu migracji. Jest dla nas jasne, że tylko silne organizacje i wydolne instytucje są w stanie skutecznie i długofalowo pracować na zmianie oraz pojawiającym się kryzysie.

Twórcynie i twórcy Komitetu skutecznie „użyli” tych lat wspólnej pracy, nie zawsze łatwej współpracy, zaufania i zrozumienia się wzajemnie, aby skoordynować pomoc „doraźną, adekwatną do potrzeb i dobrej jakości, ale zaplanowali też powstanie centrum, które w długiej perspektywie będzie świadczyło usługi uchodźczynom i uchodźcom oraz migrantom i migrantkom, a także wspierało polską społeczność przyjmującą w procesie integracji.”¹⁵

BAOBAB

Baobab, jeszcze bez użycia tej nazwy, pojawił się jako punkt w trójstronnej umowie o współpracy podpisanej przez Prezydenta Miasta Lublin dr Krzysztofa Żuka, Sekretarz Generalnej DRC (Danish Refugee Council) Charlotte Slente oraz prezeskę Homo Faber Annę Dąbrowską dnia 11 marca 2022 roku. Tuż przed otwarciem Baobabu, dwie strony Urząd miasta i Homo Faber [podpisały deklarację o współpracy, która w paragrafie 1 brzmi: „Gmina deklaruje współpracę z Koalicją [organizacji na rzecz integracji – przyp. AD] w zakresie prowadzonej przez nią działalności integracyjnej w budynku przy ul. Krakowskie Przedmieście 39b (tzw. baobab) [...]”. W paragrafie 2 wymienione zaś zostały obszary wsparcia realizowane w ramach umowy, w tym między innymi takie jak: obsługa punktu informacyjnego, pomoc psychologiczna dla dzieci, młodzieży i dorosłych, darmowe lekcje języka polskiego, pomoc prawna, pomoc w zakresie aktywizacji zawodowej, wsparcie kobiet, stypendia rozwojowe, sieć wolontariacka, wielokulturowa biblioteka, przestrzeń do działań dla innych grup formalnych i nieformalnych.

¹⁵ Op.cit.: A. Dąbrowska, *90 dni pomocy. Lubelski Społeczny...* s. 49., źródło: <https://hf.org.pl/wp-content/uploads/2022/06/raport-pl.pdf>, (dostęp: 11.11.2023).

W styczniu 2023 roku zespół wszedł do wyremontowanego przez Urząd Miasta we współpracy ze Strabag Polska i wyposażone w meble z IKEA Polska budynku przy Krakowskim Przedmieściu w Lublinie. W marcu nastąpiło oficjalne otwarcie budynku.

Baobab to także wielka machina zbierania informacji o wyzwaniach, trudnościach i problemach, które codziennie przynoszą uchodźcy. Rolą osób tu pracujących jest także bycie sygnalistą, mediatorem i negocjatorem.

**Piotr Skrzypczak,
współtwórca Baobabu, zarząd Homo Faber:**

Lublin stał się celem migracji. Tysiące osób z wielu miejsc świata chce tu mieszkać. Przyjeżdżają i... okazuje się, że nie mają żadnych znajomych, przyjaciół, nie mają swojego miejsca. Baobab jest, i przestrzenią, i ludźmi, którzy mogą zrobić pierwszy, drugi krok w poznawaniu miasta i jego mieszkańców. Jest jak to słynne drzewo – schronieniem, zabezpieczeniem.

Baobab jest stabilny, wrosnięty w tkankę społeczną. Gromadzi starych i nowych mieszkańców i mieszkanki. Przekłada kody kulturowe, tłumaczy, wyjaśnia.

Jest też oczywistą przestrzenią, gdzie w razie potencjalnych wyzwań migracyjnych, będzie opracowywana i koordynowana pomoc.

MIEJSKA POLITYKA INTEGRACJI

Równocześnie z powstawaniem Baobabu rozpoczęły się prace nad miejską polityką integracji – ramowego dokumentu, który w sposób kompleksowy wskazywał by te obszary działań miasta, które wymagają zmian w związku z migracjami.

Prace są koordynowane przez międzysektorowy zespół Komisji Dialogu Obywatelskiego ds integracji migrantów i migrantek w Lublinie. Punktem wyjścia zaś *Szkic do lokalnych polityk integracyjnych*¹⁶ przygotowany w 2022 roku przez prezeskę Homo Faber Annę Dąbrowską przy współpracy specjalistek i ekspertów z Konsorcjum Migracyjnego.

Prace nad dokumentem odbywają się dwutorowo: z jednej strony poprzez seminaria eksperckie dla urzędniczek i urzędników ratusza, z drugiej – kilkugodzinne, tematyczne spotkania grup roboczych.

¹⁶ Op. cit.: A. Dąbrowska, *Szkic do lokalnych...*, źródło: <https://hf.org.pl/publikacje/skic-do-lokalnych-polityk-integracyjnych/> (dostęp: 11.11.2023)

Jesienią 2023 roku odbyły się wszystkie z czterech zaplanowanych spotkań tematycznych grup roboczych:

1. Edukacja – spotkanie poświęcone edukacji formalnej dzieci i młodzieży oraz podnoszenia kwalifikacji dorosłych. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele i przedstawicielki organizacji społecznych oraz poszczególnych wydziałów Urzędu Miasta Lublin, uczelni wyższych.
2. Czas wolny – spotkanie dotyczące kultury i sportu jako inkluzywnych przestrzeni do wspierania integracji. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele i przedstawicielki organizacji społecznych oraz miejskich instytucji kultury, bibliotek, domów kultury oraz związków i stowarzyszeń sportowych.
3. Podstawowe potrzeby – spotkanie dotyczące tematów rynek pracy, mieszkalnictwo, opieka zdrowotna pomoc społeczna. Wzięli w nim udział przedstawiciele i przedstawicielki Urzędu Miasta Lublin, instytucji w tym MOPR oraz organizacji społecznych.
4. Interwencja kryzysowa i bezpieczeństwo, w którym wzięli udział między innymi przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji w Lublinie.

Proces uwzględnia różnorodność społeczną – w spotkaniach biorą udział przedstawiciele i przedstawicielki różnych środowisk w tym migracyjnych. W kolejnych etapach są szerokie konsultacje społeczne. Zaplanowano, że w 2024 roku dokument polityki zostanie przedstawiony radzie miasta i przezeń uchwalony.

**Anna Dąbrowska,
prezeska Homo Faber,
współprzewodnicząca KDO:**

Włączanie społeczne nie odbywa się w próżni. Odbywa się w konkretnej przestrzeni, w której mieszkają konkretni ludzie. Zadania do wykonania dla uchodźców są równie ważne jak zadania dla społeczeństwa przyjmującego. To musi odbywać się równolegle.

To także stwarzanie poczucia bycia u siebie, współdecydowania w decyzjach, które ich – migrantów i migrantki dotyczą, włączenie w aktywne uczestnictwo we wspólnotach lokalnych.

Z naszej perspektywy kluczowa jest partycypacja uchodźców w życiu miasta, wspólnoty lokalnej. Kryje się za tym szereg działań wzmacniających obywatelskość, poczucie sprawczości, odpowiedzialności za miejsce, w którym się żyje, brania sprawy w swoje ręce, aktywne uczestnictwo.

LUBELSKI WOŁONTARIAT

Wolontariat Lubelski to projekt, który ma na celu stworzenie i wdrożenie spójnego i długotrwałego systemu/ struktury wolontariatu w Lublinie, ze szczególnym uwzględnieniem działań związanych z Europejską Stolicą Młodzieży 2023 i objęcie między innymi: opracowanie systemu wolontariatu, zmapowanie już działających w mieście grup wolontariackich, objęcie ich szkoleniem i wsparciem oraz wdrożenie systemu w ramach Europejskiej Stolicy Młodzieży w Lublinie. Stowarzyszenie Homo Faber jest partnerem tego projektu, jego liderem jest Fundacja Sempre a Frente.

W ramach projektu wypracowane zostały m.in. Standardy Wolontariatu, które stanowią modelowe rozwiązanie włączania i angażowania nowych osób w działania związane z wolontariatem. Dokument zawiera wszystkie kluczowe kroki niezbędne do podejmowania aktywności w różnych obszarach życia społecznego tj. kultury, sportu, działań pomocowych. Dodatkowo – przez 18 miesięcy szkolimy i poddajemy pod warsztat wiele zagadnień związanych z pracą wolontariacką, pomocową czy społeczną – wszystko bezpłatnie i dla wszystkich zainteresowanych.

Projekt jest skierowany przede wszystkim do młodych osób w ramach tzw. wolontariatu młodzieżowego, zgodnie z definicją zawartą w dokumentacji konkursowej, ale zakłada również szeroką dostępność dla osób – mieszkańców i mieszkanki Lublina, bez względu na wiek, płeć, orientację seksualną, wyznanie, stopień sprawności, czy narodowość, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb mniejszości oraz sytuacji osób uchodźców i uchodźczyń przebywających w Lublinie.

Marta Sienkiewicz, członkini zarządu Homo Faber:

Od 2020 roku, poprzez wyzwania związane z pandemią, potem dramatyczną sytuacją uchodźców na polsko – białoruskiej granicy, aż po nagły wybuch wojny w lutym 2024 roku nauczyliśmy się, że bez wolontariuszy, wiele rzeczy nie byłoby możliwych do osiągnięcia w pracy pomocowej. Zobaczyliśmy też, że wolontariat wymaga profesjonalizacji, głębszego zaopiekowania, prewencji wypalenia i zapewnienia rozwoju dla osób, które decydują się bezpłatnie pracować w niezwykle trudnych warunkach.

Wolontariat Lubelski to dobry przykład współpracy między ngo i Urzędem Miasta na rzecz stworzenia pierwszych w Lublinie ogólnodostępnych standardów organizacji wolontariatu. Wszystko po to, by obie strony – organizatorzy i wolontariusze, czuli się bezpiecznie, a sam wolontariat służył rozwojowi i nauce.

INNE DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE MIGRANTÓW I UCHODźCÓW:

MIĘDZYKULTUROWA SZKOŁA LIDERÓW I LIDEREK

Międzykulturowa Szkoła Liderów i Lidererek jest odpowiedzią na potrzebę wzmocnienia lidererek i liderów ze społeczności migranckich w Lublinie. W ramach I edycji projektu 12 osób z doświadczeniem migranckim (6 uchodźczyń z Ukrainy, 4 migrantki i 2 migrantów z Ukrainy) wzięły udział w cyklu szkoleń rozwijających kompetencje leaderskie i umiejętności pracy ze społecznościami, diagnozowania ich potrzeb, angażowania, budowania partnerstw i prowadzenia działań rzeczniczych.

Międzykulturowa Szkoła Lidererek i Liderów obejmuje 60 godzin szkoleniowych. Ramowy program cyklu szkoleniowego zawiera następującą tematykę:

- Integracja społeczna
- Kapitał społeczny
- Sektory życia społecznego
- Praca metodą projektu
- Analiza potrzeb społecznych, diagnoza
- Stawianie celów
- Planowanie działań
- Kreatywne sposoby doboru metod do działań społecznych
- Promocja działań organizacji
- Finanse w organizacji
- Zarządzanie projektem i zarządzanie kryzysowe
- Proces grupowy
- Zarządzanie konfliktem
- Partycypacja społeczna
- Ewaluacja
- Podstawy wiedzy o samorządzie terytorialnym

Wynikiem szkoleń były inicjatywy własne uczestników i uczestniczek Szkoły realizowane wiosną 2023 roku, wśród nich: wsparcie młodych matek, spotkania konwersacyjne dla osób uczących się polskiego, spotkania dla uchodźców i migrantów na temat pracy, wydarzenia dla młodzieży uchodźczej – poszukiwanie własnego stylu, spaceru śladami znanych lublinianek ukraińskiego pochodzenia... spotkały się z dużym zainteresowaniem osób zarówno ze społeczności migranckich, jak i społeczności goszczącej. Część z nich ma ciąg dalszy po zakończeniu naszych projektowych działań.

W czerwcu 2023 roku wystartowała druga edycja Szkoły. Z ponad 40 zgłoszeń wyłoniono grupę 14 kobiet z doświadczeniem uchodźczym i migranckim, które uczyły się a w końcu przygotowywały własne inicjatywy realizowane jesienią tegoż roku, wśród nich: podcast o edukacji seksualnej, zajęcia rękodzielnicze dla seniorerek, duże szkolenie dla policjantów i policjantek z komunikacji międzykulturowej,

**Kristina Jonauskaite,
koordynatorka Szkoły:**

Międzykulturowa Szkoła Liderów i Liderów pomaga osobom z doświadczeniem migranckim i uchodźczym uwierzyć we własne siły, zdobyć wiedzę na temat działań społecznych i, co najważniejsze, krok po kroku przygotować i zrealizować swoje własne inicjatywy. W projektach uczestniczek Szkoły biorą udział zarówno osoby ze społeczności migranckich, jak i z Polski. W trakcie szkoleń i realizacji swoich pomysłów uczestnicy i uczestniczki nawiązują ważne relacje między sobą i niezbędne do działań społecznych kontakty z lubelskimi organizacjami i instytucjami. Jest to niezwykle budujące i wzmacniające doświadczenie.

korepetycje dla dzieci i młodzieży z doświadczeniem migranckim, warsztaty dla migrantów i migrantek na temat ich dobrostanu psychicznego, warsztaty ekologiczne w mieszanej grupie narodowościowej, dyżury informacyjne dla osób z Białorusi, warsztaty dla dzieci i rodziców w celu profilaktyki bullyingu w szkołach, wybieżki integracyjne dla dzieci w mieszanych grupach.

POMOC PRAWNA W OŚRODKACH DLA CUDZOZIEMCÓW

Działania Homo Faber nie ograniczają się do uchodźców z Ukrainy. Od 2020 roku co miesiąc odwiedzamy Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców i Areszt dla Cudzoziemców w Przemyślu oraz Ośrodek dla Cudzoziemców w Horbowie. W wizytach towarzyszą nam tłumacze i tłumaczki języka rosyjskiego i arabskiego.

W ramach comiesięcznych przyjazdów do ośrodków udzielamy porad prawnych dotyczących procedury uchodźczej, a także detencji. Spotykamy się tam z osobami z państw takich jak: Irak, Czeczenia, Sudan, Jemen, Białoruś, Rosja, Sri Lanka, Demokratyczna Republika Konga i wiele innych.

**Milena Kloczkowska,
prawniczka, członkini zarządu Homo Faber:**

Świadczenie pomocy prawnej w ośrodkach jest kluczowe, gdyż to niezwykle zaniedbany obszar. Osoby o statusie „nieobywatela” są zapomniane. Niestety większość z nich nie posiada pieniędzy na zawodowego reprezentanta procesowego, gdyż wszystko co mieli, wydali na podróż, lub zostało im zabrane przez przemytników.

Brak prawnika, brak zrozumienia procedur skutkuje depresją, poczuciem beznadziei a niekiedy buntami. Niezrozumiałe jest bowiem dla ludzi uciekających przez okrucieństwem dlaczego zamykani są w ośrodkach zamkniętych przypominających więzienie. Nie są przecież przestępcami tylko ofiarami wielkich polityk prowadzących do wojen i niestabilności.

Brak pomocy powoduje, że ludzie spędzają w ośrodku nawet 18 miesięcy. W zamkniętych pokojach, w miejscu, gdzie do spaceru służy tylko kilkumetrowy spacerniak, a i ten spacer należy odbyć w określonych godzinach. W miejscu gdzie, choć zwane jest ośrodkiem, nie można posiadać puszek i należy je proceduralnie wyrzucić przy strażnikach tak by nie służyły do zrobienia sobie krzywdy.

W ośrodkach otwartych także świadczymy pomoc prawną. Staramy się także odpowiadać na potrzeby osób tam umieszczonych niekiedy organizując małe zbiórki i dowożąc pomoc materialną. Staramy się także wraz z naszymi wizytami, przywieźć codzienność towarzyszącą każdemu obywatelowi, tak by osoby tam umieszczone pamiętały że są takimi samymi ludźmi jak my.